

УДК 343.14; 343.140.02

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-198-203

Скорейко Василь Васильович,
аспірант Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
e-mail: skoreyv@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-2066-5581>

КОГНІТИВНА ОЦІНКА ДОКАЗІВ СУДОМ (НА ПРИКЛАДІ ВПЛИВУ НЕДОПУСТИМИХ ДОКАЗІВ НА ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕКОНАННЯ СУДДІВ)

У статті досліджено роль та особливості когнітивної оцінки доказів судом на прикладі впливу недопустимих доказів на формування внутрішнього переконання суддів. Дуалізм логічного й психологічного у доказуванні, свідчить, що такий процес постає своєрідним перцептивним полем сприйняття юридично значимих обставин справи, а їхня оцінка – методологічним засобом об'єктивного та справедливого розгляду та вирішення кримінального провадження по суті. Акцентовано увагу, що у доказуванні поєднуються розумова та процесуальна сторони, де перша підпорядкована законам логіко-когнітивного мислення, а друга – нормам процесуального права. Оперування логіко-гносеологічними прийомами у судовому доказуванні вибудовується в особливій й процесуальній формі шляхом збирання, перевірки та оцінки доказів. Водночас, когнітивні ресурси доказування істотно відрізняються від схематизму простого формально логічного висновку. Оцінка доказів, яка зводиться до логічно-когнітивної операції виходить за межі процесуальних дій із доказування. Зауважено, оскільки розумовий процес протікає перш за все за законами мислення, а не права, оцінка доказів не може бути виключно об'єктом правового регулювання, де площина психологічних механізмів пізнавальної діяльності судді не врахована. Досліджено базові функціональні характеристики доказу як належність, достовірність, достатність і допустимість. Доведено, що на перший погляд, з позиції формалізму недопустимості доказів представлена більш-менш спрощена система оцінки доказів, мінімізуюча психологічні фактори судової помилки. Проте її результативність унаслідок догматизму не настільки ефективна.

Ключові слова: докази; доказування; належність, допустимість, достовірність і достатність доказів; формально-логічна оцінка доказів; когнітивна оцінка доказів; внутрішнє переконання судді.

Skorejko V. COGNITIVE EVALUATION OF EVIDENCE BY THE COURT (ON THE EXAMPLE OF THE INFLUENCE OF INADMISSIBLE EVIDENCE ON THE FORMATION OF THE INTERNAL CONVICTION OF JUDGES)

The article examines the role and features of cognitive evaluation of evidence by the court using the example of the influence of inadmissible evidence on the formation of the internal conviction of judges. The dualism of the logical and the psychological in proof indicates that such a process appears as a kind of perceptual field of perception of legally significant circumstances of the case and their assessment is a methodological means of objective and fair consideration and resolution of criminal proceedings on the merits. It is emphasized that the mental and procedural sides are combined in the proof where the first is subject to the laws of logical-cognitive thinking and the second is subject to the norms of procedural law. The use of logical and epistemological techniques in court evidence is built in a special and procedural form by collecting checking and evaluating evidence. At the same time the cognitive resources of proof differ significantly from the schema of a simple formally logical conclusion. The evaluation of evidence which is reduced to a logical-cognitive operation goes beyond the procedural action of proof. It is noted that since the mental process proceeds primarily according to the laws of thinking not law the evaluation of evidence cannot be exclusively the object of legal regulation where the level of psychological mechanisms of the judge's cognitive activity is not taken into account. The basic functional characteristics of evidence such as propriety reliability sufficiency and admissibility have been studied. It is proved that at first glance, from the standpoint of the formalism of inadmissibility of evidence, a more or less simplified system of evidence evaluation minimizing the psychological factors of judicial error, is presented. However, its effectiveness due to dogmatism is not so effective.

Key words: evidence; proving; propriety; admissibility; reliability and sufficiency of evidence; internal conviction of the judge.

Постановка проблеми. Доказування в праві – фундаментальний елемент його змісту, значення якого традиційно велике як для практичної сфери діяльності, так і для теорії. Доказування – це сукупність процесуальних дій щодо виявлення, закріплення й безпосереднього вивчення доказів. За своєю природою ця діяльність двояка – вона здійснюється суб'єктами права в певному порядку і з певною метою, тобто являє собою, з одного боку, юридичний механізм, а з іншого – фактичну діяльність із розв'язання пізнавальних задач. У доказуванні поєднуються розумова (внутрішня) та процесуальна (зовнішня) сторони, де перша підпорядкована законам логіко-когнітивного мислення, а друга – нормам процесуального права. У такому процесі далеко не байдуже, як мислить суддя та що впливає на формування його переконання у судовому провадженні. Водночас для об'єктивності доказування важливе виконання такої засади кримінального процесу, як неможливість прийняття процесуальних рішень на підставі доказів, отриманих з порушенням процесуальної форми.

Логіка доказування визначається як логічна процедура, де вираз, щодо якого поки невідомо,

істинний він чи ні, логічно виводиться з висловлювань, істинність яких уже встановлена. З позиції логіки, доказування – це зрозумілий і беззаперечний процес, його правильність не може залежати від згоди тієї чи іншої особи. Він може бути представлений механічним шляхом, оскільки в аксіоматичній системі неможливо одночасно доводити за і проти, тобто і стверджувати і заперечувати одне і те саме. Показання свідків, обвинувачених, потерпілих, висновки експертів являють собою відомості про факти. В цьому полягає їх пізнавальне призначення. Формально-логічний зміст вищезгаданих доказів устанавлює строгу залежність між істинністю засновків та істинністю висновку. Центральним у такому процесі є логічне слідування: довести деяку тезу означає логічно вивести її з інших, безсумнівно істинних, положень. При цьому слід враховувати таке: формально-логічна характеристика доказу може вказати лише на технологію доказування у сфері використання готових пропозицій. Поза розумінням залишиться таке когнітивне обґрунтування пропозицій доказування в ході судового розгляду як його оцінка. Враховуючи вищезазначене, очевидно, що ключ до проникнення у сутність окресленої у цій публікації проблеми лежить в площині психологічних механізмів діяльності суддів у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принципові моменти зазначеної тематики, пов'язані із характеристиками судового доказування у світлі теорії логіки аргументації, юридичної психології, риторики судового дискурсу, специфіки прийомів психолінгвістичного впливу при оцінці доказів присвятили свої праці Д. Бочаров, В. Волошина, Н. Гураленко, В. Марчак, Т. Мирошніченко, А. Панова, К. Пільков, О. Черновський та ін.

Мета статті – проаналізувати роль та особливості когнітивної оцінки доказів судом на прикладі впливу недопустимих доказів на формування внутрішнього переконання суддів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що діяльність людини, зокрема у сфері пізнання, включає когнітивно-вольові механізми. З цього погляду доказування також насичене ними, оскільки весь шлях пізнання фактичних обставин справи опосередкований психологічними елементами – різноманітними комплексами відчуттів і сприйняття, механізмами пам'яті, уявлень та оцінок, смислами й логічними умовиводами. Незважаючи на те, що в спеціальній літературі здебільшого не розкриваються детально значення і роль психологічних станів у судовому доказуванні, очевидно, що в ньому, крім суто логіко-нормативних механізмів, детермінованих специфікою самої правозастосовної діяльності, діють також механізми ненормативні, ірраціональні, зумовлені гносеологічними й психологічними особливостями мислення судді.

Когнітивні ресурси доказування істотно відрізняються від схематизму простого формально логічного висновку. Суддя має бути об'єктивним, неупередженим і водночас не повинен байдуже ставитися до того, чи будуть встановлені обставини, що підлягають доказуванню, в кожному конкретному випадку. Інакше він перетвориться на простого фіксатора судового рішення, що впливатиме з наданих сторонами доказів, а його рольове значення в пошуках істини та справедливості буде знівельоване [1, с. 224]. Щоб запобігти останньому, слід погодитися з позицією А. В. Панової про те, що оцінка доказів, яка постає самостійним цілісним видом пізнавальної діяльності суду, повинна ґрунтуватися на методологічних засадах об'єктивного та справедливого розгляду та вирішення кримінального провадження по суті [6].

Незважаючи на те, що термін «оцінка» за своїм семантичним значенням стосується переважно висновку щодо належності, допустимості, достовірності, достатності використання того чи іншого доказу в кримінальному процесі, однак саме від умовиводу, який зроби́ть суд у процесі дослідження доказів у такий спосіб, залежить формування кінцевої позиції щодо прийняття рішення у кримінальному провадженні. Правильна оцінка доказів та їх джерел має найважливіше значення не тільки для прийняття окремих процесуальних рішень, але і для вирішення кримінального провадження у цілому. Помилка суб'єкта доказування під час оцінки доказів та їх джерел може призвести до ухвалення незаконних рішень, порушення прав і свобод громадян, покарання невинуватого або виправдання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Докази та власне сам процес доказування використовуються сторонами з метою доведення власної правової позиції та правоти, а тому від якості та повноти оцінки доказів залежить здатність суду скласти коректне враження про реальне вирішення правової ситуації. Будь-які фактичні дані, на підставі яких суд може й повинен ухвалити обґрунтоване рішення у справі, підлягають об'єктивному дослідженню. За таких умов оцінка доказів виступає певним фільтром для фактичних обставин, що дає змогу залишити лише ті, які демонструють реальний стан речей у кримінальному провадженні, а також відкинути ті, які можуть бути використані з метою формування хибного уявлення суду про окремі обставини кримінального провадження.

Проблема оцінки доказів – одне з найбільш детально розроблених питань теорії доказування, але, з огляду на введення законодавцем у положення кримінального процесу низки принципово нових норм щодо визнання як доказу показання з чужих слів (ст. 97 КПК), умов і порядку визнання доказів недопустимими (ст. 87), проведення дистанційного досудового розслідування (ст. 232 КПК), можна стверджувати, що вона остаточно не вичерпала себе й потребує подальших доктринальних досліджень та наукових доробок. У такій ситуації розв'язання окресленої нами проблеми набуває ще більшої гостроти, у зв'язку з тим, що юридична практика застосування поняття оцінки доказів в усі часи також не характеризувалася однозначністю, підтвердженням чого є відсутність його нормативного визначення у чинному законодавстві. Більше того, як видно із змісту ст. 94 КПК України, законодавець не тільки не конкретизує змісту самого

поняття «оцінка доказів» як різновиду кримінальної процесуальної діяльності, але жодних спеціально розроблених правил оцінки доказів не передбачає.

Виходячи зі змісту ст. 94 КПК, можна дійти висновку, що свої вимоги щодо правил оцінки доказів законодавець адресує перш за все повноважним органам кримінального провадження. Так, відповідно до вказаної статті, «слідчий, прокурор, слідчий, суддя, суд... оцінюють кожний доказ...». Однак, за справедливим зауваженням Т. М. Мирошниченко, це ще не означає, що оцінка доказів – монополія державних органів. Учасники процесу, що відстоюють свої інтереси, також оцінюють докази. Але, якщо у перших оцінка доказів передують прийняттю владних рішень, то для других вона створює базу для заявлення клопотань, скарг, наведення заперечень, подачі заяв про відводи тощо [4, с. 129]. Діючий КПК України називає слідчого, прокурора, слідчого, суддю, суд суб'єктами кримінального провадження, для яких оцінка доказів є не тільки правом, а й обов'язком. Вищезгадані суб'єкти приймають процесуальні рішення під час кримінального провадження та за результатами доказування, керуючись законом, оцінюють докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження; оцінюють кожний доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності [2, с. 332], а їх сукупність – з позиції достатності й взаємопов'язаності.

Належність, допустимість, достовірність і достатність доказів є показниками зовнішніх ознак та якостей структури кримінально-процесуального доказування, що складається з їх змісту і процесуальної форми. Змісту доказів властиві належність і достовірність, процесуальній формі – допустимість, а ознакою достатності характеризуються докази, які вже володіють допустимістю, відносністю і достовірністю. Якщо належність, допустимість, достовірність доказів визначають кожний окремо взятий доказ і виражають його доброякісність відповідно з точки зору зв'язку цього доказу з обставинами предмета доказування, законності процесуальної форми і достовірності відображення ним пізнавального факту, то достатність доказів характеризує всю отриману і використовувану у справі сукупність доказів.

Керуючись таким нормативно визначеним методологічним підходом, базовими функціональними характеристиками доказу є належність, достовірність, достатність і допустимість. Як результат можна припустити, що кожний доказ має щонайменше триелементну функціональну будову: відсилає до свого референта (предмет доказу; цей зв'язок іменується «належністю»), існує як репрезентамен (матеріалізоване в належній процесуальній формі повідомлення чи матеріальний об'єкт; характеризується «допустимістю»), набуває значення завдяки інтерпретанті (витворений доказовий факт; має певні рівні «достовірності» та «достатності») [1, с. 189].

Перед слідчим суддею і судом, які здійснюють кримінальне провадження, у нерозривному зв'язку із завданням забезпечити збирання всіх необхідних фактичних даних про істотні обставини справи постає також завдання з'ясувати, чи зібрана ця інформація з дотриманням вимог процесуального закону; чи стосується вона предмета доказування; чи можуть служити зібрані в справі докази підставою для прийняття процесуальних рішень (повідомлення про підозру, затримання, обшук і т.д.); чи достатньо доказів для достовірних висновків про обставини, які становлять предмет доказування, і в кінцевому підсумку, чи подають вони достовірну і повну інформацію про досліджувану подію в цілому й окремі його елементи [2, с. 333].

У процесі обґрунтування та пошуку відповіді на поставлені питання формується суб'єктивне відчуття впевненості в доведеності або недоведеності факту. Саме це відчуття й становить зміст внутрішнього переконання. Оцінити докази за внутрішнім переконанням, а систему зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення, означає, крім визначення належності, допустимості, достовірності ще й визначити їх значимість, придатність, силу, переконливість, доброякісність, повноту для встановлення істини у кримінальному провадженні. При цьому в законі не вказуються формальні умови, що заздалегідь визначали б цінність і значення кожного доказу окремо та їх сукупності.

Характеризуючи оцінку доказів у гносеологічному аспекті, деякі вчені зауважують, що свобода оцінки доказів не передбачає типовість при оцінці всіх властивостей доказів. Так, відповідно до вимог ст. 85 КПК України, належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують існування або відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів.

Належність є ознакою не стільки доказу, скільки того зв'язку, який існує між ним (певною доказовою інформацією) та обставинами, які потребують доказування. Такий підхід яскраво підкреслює суб'єктивний чинник у визнанні належності доказу, адже він ґрунтується на відповідному його сприйнятті особою. При цьому, якщо вирішення питання про належність, вагу доказів у теорії доказування підпорядковується законам логіки і не врегульоване формальними правилами (адже ці питання стосуються змісту доказів, фактичних даних), то допустимість пов'язана, передусім, із процесуальною формою доказів, тобто засобами доказування [7, с. 92]. Без наявності належності та допустимості відповідний матеріал не має бути прийнятий як доказ. При цьому вирішенню питання про допустимість завжди передують з'ясування належності матеріалу, адже немає потреби з'ясувати правову можливість використання певного матеріалу як доказу, якщо цей матеріал не стосується суті кримінального провадження. Водночас допустимість доказу

ще не гарантує йому доказової сили, тобто певної ваги.

Допустимість доказу – це характеристика ознаки способу отримання фактичних даних, які розкривають предмет доказування або мають до нього відношення й отримані в законний спосіб. Зміст оцінки допустимості доказів складається із чотирьох правил: по-перше, про належний суб'єкт, уповноважений проводити процесуальні дії, спрямовані на отримання доказів; по-друге, про належне джерело відомостей, що утворюють зміст доказів (у судовому провадженні в кримінальних справах документи, подані в судове засідання сторонами або витребувані судом, можуть бути на підставі постанови судді досліджені і приєднані до матеріалів кримінальної справи); по-третє, про належні процесуальні дії, що використовуються для отримання доказів (докази повинні бути отримані тільки за допомогою дій, які передбачені в нормах права; недопустимими доказами у кримінальній справі є відомості про обставини вчиненого злочину, отримані шляхом проведення дій, які не передбачені в законі, тобто таких дій, які не належать до категорії процесуальних (слідчих чи інших процесуальних)); по-четверте, про належний порядок (спосіб) проведення процесуальних дій, використовуваних як засіб отримання доказів [5, с. 390].

Правила допустимості доказів мають формальний характер, і, визначаючи допустимість доказу, слідчий суддя або суд застосовує формальні вимоги закону щодо джерел доказу, способу його збирання, порядку збирання, суб'єкта отримання, процесуального оформлення. Елементи внутрішнього переконавання в цьому випадку наявні при використанні асиметрії правил допустимості доказів, а оцінка доказів виявляється в процесуальних діях і піддається у визначених межах правовому регулюванню, впливу норм права. Враховуючи вищезазначене, заслуговує на увагу думка К. Пількова про те, що «питання допустимості доказу є питанням права в тому значенні, що висновок про недопустимість можна зробити із застосуванням норми права. Саме норми права встановлюють умови, мету оцінки судових доказів, зовнішнє відображення в процесуальних документах результатів оцінки [7, с. 97]. Відповідно, перевіряючи дотримання норм права, що встановлюють порядок збирання доказів, їх дослідження, чи допустимі вони законом, суддя керується передусім принципом формальної (легальної) оцінки доказів. Суть вищезазначеного полягає в тому, що доказова сила окремих засобів доказування визначається законом, а не суддями. Законодавець із самого початку за рахунок установа жорсткої та однозначної системи отримання доказів, по суті, усуває фактичну роль індивідуальності психологічних факторів у процесі доказування та правозастосування по справі.

Враховуючи вищевикладене, на перший погляд, з позиції формалізму недопустимості доказів представлена більш-менш спрощена система оцінки доказів, мінімізуюча психологічні фактори судової помилки. Проте, як демонструє практика, її результативність унаслідок догматизму не настільки значуща й ефективна. Так, із метою вивчення впливу недопустимих доказів на формування внутрішнього переконання суддів нами було проведено дослідження, під час якого суддів першої та апеляційної інстанцій просили сформулювати своє рішення за умовами кейсового завдання, вказавши рівень своєї впевненості у винуватості особи за 10-бальною шкалою, де 1 – мінімальна впевненість, 10 – максимальна.

Під час проведення експериментального дослідження всіх суддів було поділено на три відокремлених групи, які не знали про існування одна одної. Відповідно першій групі було запропоновано прийняти рішення в такій ситуації: громадянин Василенко 30 грудня 2014 р. у вечірній час після вживання алкогольних напоїв прийшов до будинку за певною адресою, де мешкали його знайомі Петренко, 1942 року народження, та його співмешканка Іваненко, 1958 року народження. Під час розмови між Василенком та Петренком виникла сварка, в результаті якої обвинувачений відчув неприязнь до Петренка, на ґрунті якої в нього виник злочинний намір на вбивство останнього. Знаходячись на території вказаного домоволодіння, Василенко взяв металевий предмет – колун і, утримуючи його у руці, будучи в стані алкогольного сп'яніння, навмисно, з метою протиправного заподіяння смерті іншій особі, завдав не менше 8 ударів у ділянку голови Петренка, заподіявши потерпілому відкриту черепно-мозкову травму: вдавненні переломи кісток склепіння та основи черепа, забій-розтrocнення речовини головного мозку, множинні пошкодження твердої мозкової оболонки, забиті рани центру тім'яно-потилочної ділянки, лівої тім'яної ділянки, лобової ділянки справа, в проекції правої надбрівної дуги, лобової ділянки зліва, масивні синці повік обох очей із переходом на виличні ділянки та ділянки щік; крововилив під м'які мозкові оболонки; набряк головного мозку, від чого смерть Петренка настала на місці. Василенко зізнався у скоєнні цього злочину.

На розгляд другої групи суддів була запропонована ідентична задача, в умови якої введено недопустимий доказ – Василенко зізнався у скоєнні цього тяжкого злочину внаслідок побиття його працівниками поліції.

Третя група суддів працювала з варіантом другої групи, доповненим інструкцією про те, що це зізнання, згідно зі ст. 87 КПК України, є недопустимим доказом та його не слід враховувати.

За результатами опрацювання первинних даних було отримано наступні результати.

У першому варіанті, який є базовим та контрольним, професійні судді призначали покарання у вигляді від 12 до 15 років позбавлення волі, рівень впевненості при цьому в них досягав 7,75 балів.

Друга група присяжних, яка працювала з недопустимим доказом, показала такі результати: 33,3 % вже не змогли відповісти, 50% призначили покарання у вигляді від 7 до 10 років позбавлення волі з рівнем впевненості – 9,3 бала, 16,6% призначили довічне позбавлення волі, рівень впевненості – 10 балів.

Третя група суддів, яка вивчала варіант із недопустимим доказом, але вже з інструкцією про те, що

таке зізнання на підставі ст. 87 КПК України є недопустимим доказом та його не слід враховувати, ухвалили такі рішення: 37,5 % суддів не змогли призначити покарання взагалі, 12,5 % – довічне позбавлення волі, з рівнем впевненості 10 балів, 50 % суддів призначили середнє покарання 10,3 років позбавлення волі, рівень впевненості при цьому у них сягав 9,6 бала.

Висновки. Отже, незважаючи на всю значимість системи легальних доказів, отримання формальної істини по справі в кінцевому вигляді, включаючи навіть випадки наявності недопустимого доказу – застосування забороненого негуманного арсеналу заходів фізичного й психічного примусу обвинуваченого, для суду в представленій нами кейсовій ситуації було не таким уже й однозначним. Безумовно, для того, щоб суддя зміг повною мірою об'єктивно підійти до прийняття рішення у кримінальному провадженні, необхідне максимальне дотримання критерію недопустимості при оцінюванні доказів. Проте процедурно такої вимоги дотриматися досить непросто.

Результати проведеного експериментального дослідження демонструють складність дотримання вимоги формалізму в процесі доказування, оскільки судді, вирішуючи питання допустимості доказів, керувались внутрішнім переконанням. Факт останнього означає те, що судді склали думку про обставини справи вже на етапі оцінки доказів, що в подальшому могло трактуватись як упередженість. І хоча така упередженість не створила за своєю природою особливого ставлення до якоїсь зі сторін кримінального провадження, однак очевидно, що вона могла вплинути на подальший процес вирішення справи.

Для того, щоб внутрішнє переконання не переходило в особистий свавільний розсуд, доктринально та нормативно встановлено, що внутрішнє переконання судді повинно ґрунтуватися на всебічному, повному й об'єктивному розгляді в судовому процесі всіх обставин провадження в їх сукупності, керуючись законом. Водночас, не можна ігнорувати той факт, що визначення повноти, всебічності та об'єктивності дослідження обставин конкретного провадження покладене на того самого суддю, який визначає, які з наданих сторонами доказів стосуються конкретної справи, а які ні, які з доказів мають значення, а які потрібно залишити без уваги. За таких умов оцінка доказів зводиться до логічно-когнітивної операції і тому виходить за межі процесуальних дій із доказування. Іншими словами, оскільки розумовий процес протікає перш за все за законами мислення, а не права, оцінка доказів не може бути виключно об'єктом правового регулювання, де площина психологічних механізмів пізнавальної діяльності судді не врахована.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бочаров Д. Юридичний доказ як динамічна знакова конструкція. *Право України*. 2011. № 2. С. 186–192.
2. Волошина В. К. Принцип вільної оцінки доказів та його роль у доказуванні. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса, 2013. Вип. 70. С. 331–336.
3. Гураленко Н. А. Суддівське правопізнання: праксеологічний вимір : монографія. Чернівці : Технодрок, 2013. 352 с.
4. Мирошніченко Т. М. Щодо питання правової регламентації оцінки доказів. *Перший Харківський кримінальний процесуальний полілог*. 2016. Вип. 1. С. 124–129.
5. Палюх А. І. Особливості оцінки допустимості та відносності доказів під час доказування при розслідуванні кримінальної справи слідчо-оперативною групою. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія: Юридична. 2011. Вип. 3. С. 383–394.
6. Панова А. В. Допустимість доказів у кримінальному провадженні України: нормативно-правовий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2014. № 10-2. Т. 2. С. 152–154.
7. Пільков К. Властивості доказів та критерії їх оцінювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. Вип. 4. С. 86 – 99.

REFERENCES:

1. Bocharov D. Jurydychnyj dokaz jak dynamichna znakova konstrukcija [Legal evidence as a dynamic symbolic construction]. *Pravo Ukrajinu*. 2011. 2. 186–192 [in Ukrainian].
2. Voloshyna V. K. Pryncyp viljnoji ocinky dokaziv ta jogho rolj u dokazuvanni [The principle of free assessment of evidence and its role in proving]. *Aktualjni problemy derzhavy i prava*. Odessa, 2013. 70. 331–336 [in Ukrainian].
3. Ghuralenko N.A. Suddivsjke pravopiznannja: prakseologichnyj vymir [Judicial jurisprudence praxeological dimension]. Chernivci : Tekhnordruk, 2013. 352 [in Ukrainian].
4. Myroshnychenko T.M. Shhodo pytannja pravovoji reghlamentaciji ocinky dokaziv. Pershyj Kharkivskijj kryminaljnijj procesualjnijj polilogh. 2016. 1. 124–129 [in Ukrainian].
5. Paljukh A. I. Osoblyvosti ocinky dopustymosti ta vidnosnosti dokaziv pid chas dokazuvannja pry rozsliduvanni kryminaljnoji spravy slidcho-operatyvnoju ghrupoju [Regarding the issue of legal regulation of evidence evaluation]. *Naukovyj visnyk Ljvivs'kogho derzhavnogho universytetu vnutrishnikh sprav*. Serija Jurydychna. 2011. 3. 383–394 [in Ukrainian].
6. Panova A. V. Dopustymistj dokaziv u kryminaljnomu provadzhenni Ukrajinu: normatyvno-pravovyj aspekt [Admissibility of evidence in criminal proceeding of Ukraine regulatory and legal aspect]. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogho ghumanitarnogho universytetu*. Serija Jurysprudencija. 2014. 10-2. 2. 152–154 [in Ukrainian].

7. Piljko K. Vlastyvoli dokaziv ta kryteriji jikh ocinjuvannja [Properties of evidence and criteria for their evaluation]. Pidpryjemnyctvo, ghospodarstvo i pravo. 2020. 4. 86 – 99 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.05.2023